

5. Sociální služby

Uživatelé sociálních služeb

Uživatel sociální služby je osoba, které je poskytována nebo jednorázově poskytnuta sociální služba. Mohou to být pouze osoby, jež jsou ohroženy nebo se ocitly v nepříznivé sociální situaci nebo jsou ohrožené sociálním vyloučením.

Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež patří mezi služby sociální prevence. Jsou určena dětem a mládeži ve věku od 6 do 26 let ohrožených společensky nežádoucími jevy (např. kriminalita, závislost na omamných látkách aj.). Cílem služby je zlepšit kvalitu jejich života předcházením nebo snížením sociálních a zdravotních rizik souvisejících se způsobem jejich života, umožnit jim lépe se orientovat v jejich sociálním prostředí, chránit je před vznikem nepříznivých sociálních situací a vytvářet jim podmínky pro řešení nepříznivých sociálních situací. Při poskytování služby mohou být zajištěny i další činnosti. Služba je poskytována ambulantně, případně také terénní formou. Jedná se o nízkoprahovou službu, která je poskytována bezplatně. Zařízení tohoto druhu provozují nestátní neziskové organizace. Podle věku se zařízení dělí na mladší školní věk (6–12 let), starší školní věk (13–18 let) a mladí dospělí (19–26 let).

Podle Ročenky Ministerstva práce a sociálních věcí využívalo v roce 2016 v Moravskoslezském kraji služby denního stacionáře 142 dětí a mládeže do 18 let a služby azylového domu 321 mladých potřebných. Nejvíce využívanou službou Moravskoslezském kraji byla nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, do nichž docházelo v roce 2016 celkem 3 579 juniorů, což představovalo 11,0 % z republikového počtu uživatelů. Sociální poradny navštěvovalo 1 920 dětí a mládeže do 18 let, osobní asistenci potřebovalo 84 dětí a mládeže, což Moravskoslezský kraj zařadilo na 7. místo mezi kraji.

Dávky státní sociální podpory a pěstounské péče, příspěvek na péči

Státní sociální podpora slouží k překonání nepříznivých důsledků sociální události. Je tvořena systémem státních dávek určených především rodinám s nezaopatřenými dětmi. Všechny dávky státní podpory mají obligatorní charakter, hlavním kritériem pro přiznání některých z nich je příjmová situace rodiny.

Vybrané dávky státní sociální podpory podle okresů

Pramen: Ministerstvo práce a sociálních věcí

	Počet vyplacených dávek (tis.)					Výdaje na dávky (tis. Kč)				
	2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016
Přídavek na dítě										
Moravskoslezský kraj	851,8	828,2	807,9	772,3	726,6	511 448	499 227	486 757	464 789	436 328
v tom okresy:										
Bruntál	92,1	93,3	90,3	85,0	77,0	55 741	56 705	54 848	51 442	46 484
Frýdek-Místek	124,7	120,2	115,3	108,9	98,8	75 475	73 028	69 985	66 120	59 782
Karviná	203,1	190,7	187,0	178,8	169,1	121 071	114 485	112 180	107 225	101 272
Nový Jičín	92,7	88,9	86,0	79,8	73,0	56 087	53 943	52 078	48 314	44 138
Opava	107,7	107,9	102,6	96,5	90,8	65 001	65 140	61 914	58 186	54 586
Ostrava-město	231,5	227,1	226,8	223,2	218,0	138 073	135 926	135 751	133 502	130 066
Rodičovský příspěvek										
Moravskoslezský kraj	424,3	390,4	366,2	362,3	356,6	2 778 175	2 614 336	2 434 230	2 384 154	2 383 939
v tom okresy:										
Bruntál	31,8	29,7	27,7	27,3	26,6	204 796	191 219	176 102	172 646	169 558
Frýdek-Místek	73,5	69,0	65,0	64,1	63,3	489 055	475 168	445 101	432 957	435 396
Karviná	92,4	81,5	74,6	72,5	70,6	577 724	525 300	478 990	460 683	459 066
Nový Jičín	52,2	48,6	45,6	45,7	45,5	357 150	338 238	314 264	313 891	316 582
Opava	58,6	56,0	53,3	53,6	52,3	394 516	381 354	361 062	359 144	354 805
Ostrava-město	115,8	105,7	100,1	99,2	98,3	754 934	703 058	658 711	644 832	648 532

V roce 2016 bylo v Moravskoslezském kraji vyplaceno téměř 727 tis. přídavků na děti. Od roku 2012 došlo ke snížení cca o 15 %. Ke snížení počtu vyplacených přídavků na děti došlo i ve všech šesti okresech kraje. V rámci Moravskoslezského kraje bylo nejvíce vyplacených dávek na přídavek na dítě v posledním sledovaném roce v okrese Ostrava-město (218,0 tis.) a nejméně v okrese Nový Jičín (73,0 tis.).

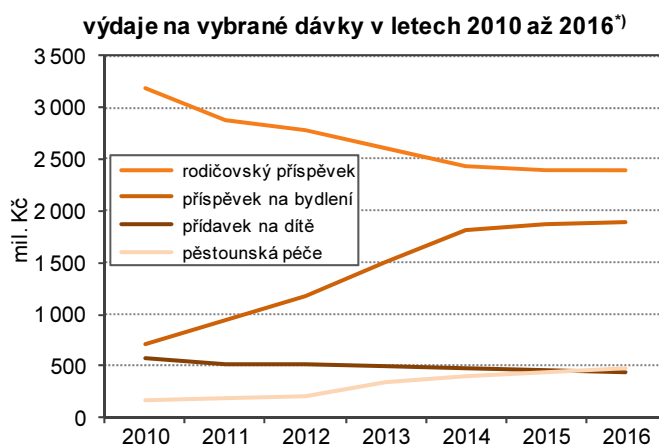
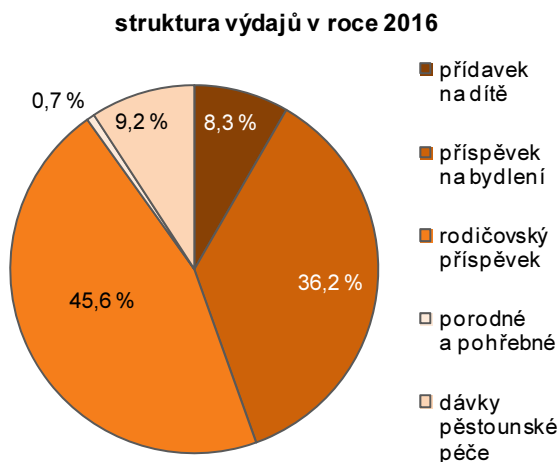
Výdaje na přídavek na dítě v Moravskoslezském kraji představovaly částku více než 436 mil. Kč. Tato částka je o 75,1 mil. Kč nižší než v roce 2012, tj. o 14,7 %. Ke snížení výdajů na přídavky na děti došlo ve všech

šesti okresech kraje. Nejvyšší částka byla vyplacena v roce 2016 v okrese Ostrava-město (130,1 mil. Kč) a nejnižší částka pak v okrese Nový Jičín (44,1 mil. Kč).

Počet vyplacených dávek rodičovského příspěvku představoval v roce 2016 v Moravskoslezském kraji 356,6 tis. a bylo na něj vyplaceno 2 383,9 mil. Kč. Počet rodičovských příspěvků proti loňskému roku klesl (o 5,7 tis.), klesla i částka na rodičovský příspěvek (o 215 tis. Kč). Nejvíce vyplacených rodičovských příspěvků bylo v okrese Ostrava-město (98,3 tis.) a nejméně v okrese Bruntál (26,6 tis.). Obdobně tomu bylo s celkovou částkou vyplacenou na rodičovský příspěvek.

Výdaje na dávky státní sociální podpory a pěstounské péče v Moravskoslezském kraji

Pramen: Ministerstvo práce a sociálních věcí

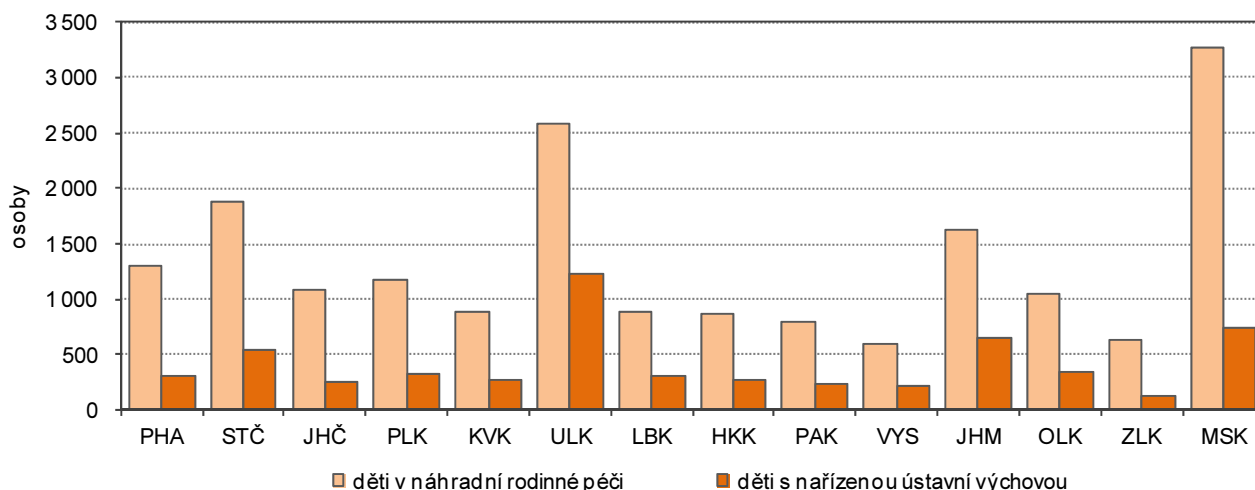
¹⁾ do roku 2012 podle výplatního místa, od roku 2013 podle místa trvalého bydliště příjemce

Pěstounská péče a ústavní výchova

Pěstounská péče je jednou z forem náhradní rodinné výchovy v České republice. O svěření dítěte do pěstounské péče rozhoduje soud a končí nejpozději zletilostí nebo nabytím svéprávnosti dítěte. Tuto formu náhradní rodinné péče může soud zvolit, pokud o dítě nemůže pečovat žádný z rodičů ani poručník. Takto rozhoduje na dobu, po kterou trvá překážka bránící rodičům v osobní péči o dítě. Pěstounem může být fyzická osoba nebo v určitých případech manželský pár, který je k této péči o dítě vhodný, poskytuje záruku řádné výchovy dítěte a má bydliště na území České republiky. Pěstounská péče je zvláštní formou státem řízené a kontrolované náhradní rodinné výchovy, zabezpečované z jeho strany hmotnou podporou. Jedná se o děti, jejichž rodiče se o ně z nějakého důvodu nemohou nebo nechtějí postarat nebo o děti s rizikovou anamnézou, s různými postiženími, s poruchami psychického vývoje a děti starší. Pěstounská péče umožňuje život v rodině těm, kteří by se z různých důvodů nedostali do adopce, a hrozilo by jejich setrvání v ústavní péči.

Děti v náhradní rodinné péči a děti s nařízenou ústavní výchovou podle krajů v roce 2016

Pramen: Ministerstvo práce a sociálních věcí

Počet dětí v náhradní rodinné péči v Moravskoslezském kraji se od roku 2008 do roku 2016 téměř 2,5x zvýšil a činil 3 270. Na 1 000 osob ve věku 0–18 let připadlo 14,5 dětí v náhradní rodinné péči. Ve srovnání s ostatními kraji České republiky obsadil Moravskoslezský kraj první místo v počtu dětí v náhradní rodinné péči, na druhém místě byl kraj Ústecký (2 576 dětí). Nejmenší počet dětí v náhradní rodinné péči pak byl v kraji Vysočina (598 dětí).

Pěstounská péče a ústavní výchova

Pramen: Ministerstvo práce a sociálních věcí

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Děti v náhradní rodinné péči	1 341	2 028	2 554	2 681	2 788	2 661	3 066	3 209	3 270
na 1 000 osob ve věku 0–18 let	5,5	8,5	10,9	11,6	12,3	11,8	13,7	14,3	14,5
Děti s nařízenou ústavní výchovou	1 014	983	1 008	979	916	851	800	757	744
na 1 000 osob ve věku 0–18 let	4,2	4,1	4,3	4,2	4,0	3,8	3,6	3,4	3,3

Ústavní výchova je opatření navržené orgánem sociálně-právní ochrany dětí a schválené soudem. Slouží preventivně výchovným účelům, zajišťuje každému dítěti právo na výchovu a vzdělání, rozvíjí citovou stránku osobnosti a umožňuje, aby se dítě aktivně účastnilo dění ve společnosti. Před nařízením ústavní výchovy je soud povinen zkoumat, zda výchovu dítěte nelze zajistit náhradní rodinnou péčí. Ústavní výchovu lze nařídit nejdéle na dobu tří let. Ústavní výchovu lze opakovaně prodloužit a to maximálně do 19 let věku dítěte. K zařazením ústavní výchovy patří diagnostický ústav, dětský domov, dětský domov se školou a výchovný ústav.

Děti s nařízenou ústavní výchovou bylo v Moravskoslezském kraji v roce 2016 celkem 744. Proti roku předchozímu se snížil tento počet o 13 dětí a přestavoval 3,3 dětí na 1 000 osob ve věku 0–18 let. Trend snižování počtu dětí s nařízenou ústavní výchovou se projevuje v celém sledovaném období od roku 2008.

Sirotčí důchody

Právní předpisy v České republice upravují výši sirotčího důchodu, který je vyplácen do doby ukončení studií a podmínky péče o tyto děti. Počet příjemců sirotčích důchodů v Moravskoslezském kraji ve sledovaném období klesá a v roce 2016 činil 5 591 osob. Nejvíce příjemců ze šesti okresů v kraji je v okrese Ostrava-město (1 454 osob) a v okrese Karviná (1 298 osob). Nejnižší počet příjemců sirotčího důchodu byl v okrese Bruntál (468 osob). Z celkového počtu příjemců sirotčího důchodu představovaly ženy téměř 52 %.

Průměrná měsíční výše sirotčího důchodu v Moravskoslezském kraji v roce 2016 činila 5 882 Kč, od roku 2011 vzrostla o 7,1 %, tj. o 389 Kč. Nejvyšší sirotčí důchod byl vyplácen měsíčně v okresech Nový Jičín (5 995 Kč) a Frýdek-Místek (5 983 Kč), naopak nejnižší sirotčí důchod byl v posledním sledovaném roce v okrese Bruntál (5 713 Kč). Ženy pobíraly vyšší průměrný měsíční sirotčí důchod než muži o 146 Kč.

Sirotčí důchody podle pohlaví v Moravskoslezském kraji (prosinec)

Pramen: Česká správa sociálního zabezpečení

